

talnosti, ili će se pozvati na bezbroj kontrafakcija kategorije ljubavi, ili će reći da je ljubav preširoka i preopćenita da bi mogla izbliza protumačiti tako raširen i blizak problem kao što je problem grijeha.

U ovom kao i u drugim pitanjima potrebno je povezivati i opravdavati i druge koncepcije bez pretenzija na neki monopol ili ekskluzivizam kao da će se otad sve duše »hvatati« na to tumačenje i da će to tumačenje imati neku magičnu snagu obraćenja, uspjeha u pastorizaciji, što do sada druge formule nisu imale. To bi bio naivni optimizam, koji je, jamačno, daleko od namisli piščeve. Međutim neki piščevi sudovi — kao onaj na str. 264. u fus-noti ulijevaju božanost da je pisac ponešto optimist. On tu »žali« što se grijeh sa sv. Tomom označuje kao »actus humanus malus«, zaboravljajući da je to najopćenitiji pojam grijeha, što nije smetalo sv. Tomu da grijeh definiira ili opiše na bezbroj drugih načina, što je učinio u SUMI i u komentaru na Sv. Pismo. Metafizički govoreći Tomina koncepcija grijeha kao »actus humanus malus« ne može biti u svojoj općenitosti bolja, jer se nadovezuje na najviše kriterije moralnog kvalificiranja, na kriterij dobra i zla, na dobru — zloću. Još gore je što pisac naglašuje kako se Tomina i Augustinova koncepcija razlikuju »sensibilmente« od njegove. To isto vrijedi za prebrzo zabačene kategorije »aversio-conversio«. Važno je u svakom pitanju uočiti dobro s kojega se promatra grijeh, opseg u kojemu se promatra i zatvara, na će manje biti naglašavanja opozicije i razlike, odnosno ta će opozicija biti manje vrijednosti, a više će se uviđati podudaranje. A to je i s pastoralne strane mnogo korisnije.

Ne čudim se, jer je pisac jednostavno posegnuo za mislima P. Schoonenberga, a standardni će teolog na taj izvor možda slegnuti ramenima. Egzistencijalno ili horizontalno promatranje bilo kojeg teološkog problema, pa i problema grijeha, ne mora prekinuti vezu s esencijalnim promatranjem istog problema. Ta se dva promatranja ne samo ne isključuju, ona se popunjavaju i negdje sastaju, kao što se sastaje esencija i egzistencija u

Bogu. Ne krije li se iza svih tih refleksija neki piščev zazor od metafizike? Možda.

J. K.

L. Fontana, *LJUBAV I MLADI*, prijevod, u izdanju »Izvori istine« — dominikanci, 50260 Korčula, str. 140.

Tri dijela ove knjige dovoljno govore o aktualnosti predmeta što ona obrađuje: ljubav, zaručništvo, brak i obitelj. Prva dva dijela su zaokružena, zadnji dio je otvoren, vrlo otvoren, i takav je podosta i ostao.

Čitajući ovu knjigu recenzent se nalazi pred takvim djelom da može jedino izreći pohvalu na autentičnoj nauci, jasnom iznošenju, uvjerljivom dokazivanju. Time se pokazuje mogućnost da je djelo pisano ustaljenim stilom, uhodanim izrazima, ravnotežom. Tako i jest.

Drugo je pitanje bi li se moglo sve probleme sadržane u knjizi iznositi dinamičnije, u znaku poeta današnjice, ponirući u srž problematike kako je iznosi današnji stadij idejnog razvoja. No, to ne dira u bit same knjige. Ona se nameće istinom, objektivnošću.

Ali se može naglasiti kako je i prevodiocu bilo teško. U prvom redu radi upotrebe ustaljenih izraza auktora knjige. Već sam izraz »spolna ljubav«, odnosno izraz »spolnj« kreće se između nedužnog i negativnog značenja, tj. spolno — što se odnosi na različit spol, i spolno-venerično. Izraz »iskustvo« na str. 7. možda je za današnjicu slabiji nego li bi bio izraz »doživljaj«. Razumljivo da je prevodilac preveo »apetitivne moći« na str. 15. posve vjerno tekstu, ali taj izraz većem dijelu čitalaca nije jasan, možda bi mu izraz »sjetilne težnje«, »žudnje«, »impulsi« itd. nešto jasnije govorili. Izraz »čista« na str. 79. traži uvijek bližu oznaku, recimo »spolno čista« ili »spolna čistoća«, jer i taj izraz u teološkoj literaturi znači vrlinu na području seksa, ravnotežu spolnosti-veneričnosti.

Ovim poteškoćama nije bilo lako izbjeći. Prevodilac je izabrao ispravan put: preveo je vjerno. Jezik je čist, izrazi su jasni, sve diše nekim svjetlom. Jedina zamjerka ozbilni-

je naravi išla bi na teret pisca knjige.

Naime: Govoriti o ljubavi, zaručništvu, braku i obitelji, a ne prosljediti tu stvaralačku ljubav do njena rasvjetavanja, do njenih plodova i protegnuća, tj. do odgoja, čini mi se velikim defektom. Stvaralaštvo braka ne svršava sa sklapanjem istoga, niti s rađanjem, ono se po prirodi proteže na odgajanje. Još jedan dio u knjizi učinio bi da bi knjiga bila potpunija, čitaoci zadovoljniji, djelo savršenije. Velika je greška zaustavljati problematiku stvaralačke, roditeljske ljubavi na porodu. Brak teži prema ODGAJANJU kao prema djelu koje procesu stvaranja daje konačni oblik, puninu, savršenstvo. To je važno naglasiti. Uvijek i posvuda.

J. K.

Josip Kribl REDOVNICA — prema Bogu i bližnjemu; razmatranja za svaki dan kroz godinu, PRVI DIO, Zagreb, 1973, str. 13—433.

Knjiga sadrži razmatranja za nedjelje došašća, nedjelje po Božiću, devet nedjelja kroz godinu, nedjelje korizme i šest vazmenih nedjelja s dodatkom za neke blagdane.

Metoda ili bolje shema razmatranja je jednostavna: svetopisamski tekst, razrada, aplikacija. Tog se postupka auktor drži — više manje — u svim razmatranjima.

Spomenuo bih da je sv. Kongregacija za katolički odgoj publicirala TEMELJNE ODREDBE dne 6. I 1970. Dokument se odnosi na odgoj i obrazovanje svećenika i svećeničkih kandidata. Vrlo je upadljivo kako se u tom dokumentu daje veća lika važnost duhovnom odgoju. A duhovni odgoj ide za tim da u odgajaniku pobudi želju i nastojanje oko toga da živi u povezanosti s Bogom. Za tu su povezanost (govori se u fus-noti br. 128) od velike važnosti razne vježbe pobožnosti. Glavne vježbe te vrste propisala je Crkva: to je naročito *svagdanje razmatranje*, adoracija Presvetoga Sakramenta, molitva krunice, marljivo ispitivanje savjesti.

Kada pitamo za padanje stupnja duhovnosti kod vjernika, svećenika

i redovnika, navodi se u istom dokumentu da treba tražiti uzrok u zanemarivanju nekih od tih dužnosti. Uslijed toga zanemarivanja »crkveni ljudi zahvaćeni vrtlogom vanjskih briga, postepeno ostaju bez svetog nadahnuća i najzad, na žalost, obuzeti zamamnostima ovog zemaljskog života, nalaze se u velikoj opasnosti, jer im već nedostaje bilo kakva duhovna pomoć«.

Crkva se pobrinula također da izda mnoge dokumente za specifičnu redovničku duhovnost, recimo za redovničku pedagogiju. Osim onih temeljnih dokumenata između akata Drugog vatikanskog sabora (u LUMEN GENTIUM, CHRISTUS DOMINUS, PERFECTAE CHARITATIS, NORMAE od 6. VIII 1966) uslijedili su mnogi drugi nastupi, bilo Pavla VI, bilo Kongregacije za redovnike i Svjetovne ustanove, npr. govor Pavla VI 23. V 1964, OBNOVA FORMACIJE spomenute Kongregacije od 6. I 1969, osobito APOSTOLSKA ADHORTACIJA PAVLA VI od 29. VI 1971.

U ovom svesku Dr Josipa Kribla nalazimo zdravu, solidnu nauku duhovnog života. Refleksije su uzete iz teologije, izvodi iz načela duhovnosti, primjene na situacije u kojima se obično odvija problematika zla — dobra, odnosno duhovnog života, borbe oko sticanja savršenosti. I sve je izrečeno jasno i jednostavno.

Možda bi bilo poželjno da je uz autentične misli opće duhovne pedagogije jače naglašena specifična redovnička problematika koja se postavlja u navedenim dokumentima Crkvenog učiteljstva. To su u prvom redu osvrtni na redovničke zavjete, konstitucije kao itakve, odjeljenje od svijeta i poziv da redovnice budu prisutne upravo u današnjem svijetu, ne rušeći ono neko odjeljenje od svijeta koje je vlastito njihovom životu, i bez kojega nije ni zamisliv redovnički život u strogom smislu.

Eto, ti elementi pobuđuju mnoge probleme u redovničkoj psihologiji i pedagogiji. Razmatranje nije mjesto da se rješavaju razne oštrice te problematike, ali u Sv. pismu se nalaze smjernice koje je Crkveno učiteljstvo tako razvilo da se upravo na izvoru Sv. Pisma mogu riješiti mnoge napetosti u re-